

ŽIVOT JE NADREALAN

"Kritičarska su pera u nas ponešto inertna. Primjećujem da se prve kritike pojavljuju čak godinu dana nakon izlaska knjige"

Snježana Bilić (r. 1962.), književnica je koja piše na hrvatskom, a živi i radi u Beču. U *Konzorovu* izdanju prošle godine izašle su joj dvije zanimljive knjige priča: "Život s voluharicama - nadrealne priče", i "Knjiga o Takama - bajke za odrasle". Kritičari su **Bilić**ino pismo opisali kao osebujan miks **Kafke** i **Tolkiena**. Trenutno se, po svemu sudeći, očekuje izdanje njezine treće knjige u Njemačkoj.

■ **Vi zasigurno niste tipičan slučaj mladog pisca: domaću karijeru započinjete iz inozemstva, a inozemnu kao stranac. Kakva je to pozicija?**

- Biti pisac, mladi pisac, uz to u stranoj zemlji - osmi je krug pakla. Deveti je, vjerojatno, ako se pored toga radi i o lošem piscu. Izdavači ovdje još uvijek imaju neku nedefiniranu averziju prema autorima iz zemalja u tranziciji - ne poznaju dovoljno literaturu tih zemalja, teško im se snaći u objavljenim kritikama novih knjiga i moraju pri objavljivanju takvih knjiga ulagati u kvalitetne prijevode. Stoga objavljuju provjerene autore, one koji su već bili poznati prije no što su otišli van, kao npr. **Ugrešićku** ili **Drakulićku**, ili pak one čiji je rad već verificiran u nas, primjerice, **Jergovića** ili **Ferića**. Nepoznatom piscu ostaje da se obraća izdavačima s prijevodima svojih rukopisa koje je sam finan-

Biti pisac, mladi pisac, uz to u stranoj zemlji - osmi je krug pakla ● Lakše mi je pisati o onome što postoji kroz ono što ne postoji. Mislim da ništa nije nadrealnije od samog života ● U knjigama ispitujem mitologiju i namećem pitanje jesu li ljudi stvorili bogove ili bogovi ljude. U tom smislu je pitanje stvarnosti uvijek relativno - čovjek je bog, a bog je čovjek

cirao, i da pri tome bude uporniji od Sizifa.

■ **Vi ste ponudili svoj rukopis inozemstvu. Kako je on prošao?**

- Svoju knjigu "Ladica s mirisima" dala sam na prijevod, a radi se o ljubavnom romanu u formi kratkih priča. Jedna njemačka izdavačka kuća ozbiljno je zainteresirana za objavljivanje, no dogovori su još uvijek u toku. Dakle, sada treba, kako bi jedna moja poznanica rekla - još samo sreće, strpljenja i tableta za smirenje.

■ **Književnim ste se radom počeli baviti 1995. godine. Budući da ste "Triška" autorica koja živi i radi u Beču, imate li uopće naznaka kako su vaše knjige prihvaćene u nas?**

- Po riječima mog izdavača obje knjige imaju prodaju nešto višu od očekivane i on je time zadovoljan. Naravno, koliko se uopće može biti zadovoljan kada znamo kako u nas funkcionira književno tržište. Dakle,

pozitivna recepcija mojih knjiga postoji, i time sam, naravno, zadovoljna s jedne strane. S druge, pak, nisam zadovoljna jer su kritičarska pera ponešto inertna i ne reagiraju u dovoljnoj mjeri na aktualnosti. Primjećujem da se prve kritike pojavljuju čak godinu dana nakon izlaska knjige. Zašto je to tako, na to je malo teže odgovoriti. No pokazuje jedno - književnost i književna proizvodnja na vrlo je niskom stupnju ljestvice društvene vrijednosti.

■ **Spadate u generaciju nove "dijaspori", emigracije devedesetih, i jedna ste od rijetkih koja se iz te velike populacije javlja s književnim radom. Kakav je uopće kulturni život naših gastarbajtera u Beču?**

- Zbog rata se veliki dio mladih ljudi odlio u inozemstvo i to nije više samo niskokvalificirana radna snaga, nego, dapače, radna snaga koja je visokoobrazovana, ali i jeftina, jer dip-

lome nemaju isti rang. Ti novi stranci su prisiljeni biti uporniji i sposobniji od drugih, i više-manje zaista uspijevaju zadovoljiti svoje egzistencijalne potrebe. No, kulturne baš i ne. Ljudi, recimo, naprosto vape za kulturnim događanjima na našem jeziku. Radilo se o gostovanju "Kerempuha" ili nedavnoj promociji **Jergovićeve** knjige, interes postoji, a informacije o događanjima prenose se "od usta do usta". Postoji interes i za ostale s područja bivše Jugoslavije, na primjer, za predstavu "Beogradske priče" **Biljane Srbljenović**, koja je izvedena i u pre-rađenoj, njemačkoj verziji.

■ **Osjećate li, kao strankinja, u Austriji ikakvu promjenu dolaskom desničara Haidera na vlast?**

- Objasnit ću vam to putem jednog primjera. U Beču su se održavale književne večeri, na kojima sam i sama gostovala, čija je svrha bila njegovanje kulture i književnosti stranaca, a sponzorirao ih je grad Beč. Ove godine sredstva nisu odobrena, pod izgovorom formalnih nedostataka postavljenog zahtjeva. Tako se novonastala politička klima u Austriji, što se moglo očekivati, najprije osjetila u najnižem sloju piramide birokracije - onom kojem je zakonski ostavljen slobodni prostor tumačenja i primjene zakona, bez obzira što zakonska regulativa u

pogledu prava stranaca načelno nije mijenjana.

■ **Premda se u našoj prozi obnavlja interes za prozu koja bi trebala čvrsto korespondirati sa stvarnošću, vi, suprotno tome, pišete o "nadrealnom". Postoji li neki specifičan razlog?**

- Lakše mi je pisati o onome što postoji kroz ono što ne postoji. Mislim da ništa nije nadrealnije od samog života. Možda moji likovi i scenografija jesu nadrealni, ali su radnja i postupanje likova više nego realistični. U knjigama ispitujem mitologiju i namećem pitanje jesu li ljudi stvorili bogove ili bogovi ljude. U tom smislu je pitanje stvarnosti uvijek relativno - čovjek je bog, a bog je čovjek.

■ **Mlada ste spisateljica pa vjerujem da pisanjem ne možete dovoljno zaraditi. Kakav je vaš društveni status u Austriji?**

- Budući je moj suprug stalno zaposlen u privatnom projektom bi-rou, a ja prevodim pravne tekstove za jednu berlinsku tvrtku, u odnosu na Austrijance spadamo u niži srednji sloj. Usporedimo li se sa strancima, onda smo u povoljnijem položaju od većine, budući da došljaci rade svakakve nisko plaćene poslove samo da bi preživjeli.

Kristina MARTINOVIĆ